

offentlige Diger. I Nystedegnen saa vel som paa det nordvestlige Laaland og andre Steder findes temmelig store Strækninger, der nok ere et Værn værd; men den offentlige Digelbygning gik jo kun ud paa at værne de mest udsatte Egne. I Aaret 1874 udkom der imidlertid en ny Digelov for hele Landet, som er saaledes aflattet, at overalt, hvor der i Virkeligheden er Trang til Dækning imod Havets Oversvømmelser, vil en saadan Dækning kunne fremkaldes gjennem en Landvæsenskommission. Men det følger af sig selv, at disse ny Diger i Almindelighed hverken kunne faa Stats- eller Amtstilskud: de maa med andre Ord bygges for Beboernes egne Midler.

Fremkomsten af denne Digelov gjorde imidlertid, at største Delen af de hidtil udlekkede Landstrækninger paa Laaland og Falster efterhaanden ere blevne dækkede ved ny Diger. I Sandager vest for Nysted er der saaledes dannet et lille Digelav for at værne 150—200 Tdr. Land imod Havet. Ved den nordlige Del af Nakskov Fjord har man dannet to Digelav „Oxebæk“ og „Sandby-Branderslev“ Digelav. Det første har dækket omtr. 150 Tdr. Land ved omtr. 2000 Fod Digelængde og det andet har dækket 8—900 Tdr. Land ved omtr. 14,000 Fod Digelængde. Gaarden Frederiksdal ved Langelandsbæltet har et Dige paa omtr. 5000 Fods Længde. Et mindre Digelav er ogsaa dannet lige nord for Onse Vig. Desuden er der ved Bjælkehoved, ligeledes ved Langelandsbæltet, dannet tre Digelav i Fortsættelse af hinanden med en Digelængde af omtr. 12,000 Fod og med et dækket Stykke Land af omtr. 500 Tdr. Endelig er der paa Baroniet Guldborgland opført et længere Stranddige. Der er følgende i de sidste Aar af private bygget ikke ringe Digestrækninger, henimod to Mil i Længde, og derved har man sikret et Flademaal af mindst 2000 Tdr.

Land Ager og Eng imod Oversvømmelse. Disse private Diger have en Højde af 8—9 Fod o. d. V. og de ere i det hele noget svagere end de offentlige Diger; men de ere i Almindelighed heller ikke udsatte for saa stor en Flodhøjde. Udgiften har ikke været ens paa de forskellige Steder. Medens Sandby-Branderslev Digelav faar hver Td. Land sikret for en Middelpriis af 50 Kr., have Digelavene omkring Bjælkehoved maattet give 80—100 Kr. pr. Td. Land. Disse sidste Tal vise til fulde, hvor billige de offentlige Diger forholdsvis have været og tilføj, hvor høj Priis man sætter paa at faa en ordentlig Sikring. Naar en Mand ikke viger tilbage for at give 100 Kr. pr. Td. Land for Diger, kan man være nogenlunde sikker paa, at denne Sikring har en meget stor Værdi for ham.

Det er nu kun temmelig smaa Strækninger paa Laaland og Falster, som ikke ere blevne skærmede enten ved offentlige eller ved private Diger. Kommende Stormfloder ville derfor heller ikke kunne gjøre nogen synderlig Skade, dersom Digerne blive ordentlig vedligeholdte, og at dette maa ske, kan ikke andet end ønskes. En Stormflod som den her omtalte er jo en saa rædselsfuld Tildragelse, at det nok er værd at give selv temmelig store Summer ud for at sikre sig imod den. Vort Land er tilvisse ikke stærkt udsat for at lide under saadanne voldsomme Naturfremtoninger, men de kunne dog komme, og man maa derfor være rede til at møde dem. — Det er for Resten mit Haab, at en og anden ved at gennemlæse det ovenstaaende saa vel som ved at betragte det medfølgende Kaart vil se, hvorledes man er i Stand til med forholdsvis faa Udgifter at indvinde større Omraader fra Havet, og paa denne Maade at fremkalde ikke ringe Ændringer i vort Lands geografiske Forhold.

Elefanten i de Afrikarejsendes Tjeneste,

efter et Foredrag af **O. Irminger**, Kaptajn i Flaaden.

Den Kundskab, som man, takket være vor Tidsalders rejsende, har faaet til det indre Afrika, har fra forskellige Sider fremkaldt en Stræben efter at aabne det i det hele frugtbare Land for Omverdenen, og om det end vel vil være adskillige Aarhundreder, inden Afrika bliver „civiliseret“, staaer dog Afrikas „Civilisation“ — et forresten yderst vagt Begreb — paa Dagsordenen.

Hvor forskellige end Forholdene ere i det jo endnu over store Strækninger kun lidet kjendte indre Afrika, synes man dog at blive mere og mere enig om, at det vel er værd at gjøre positive Skridt for at paavirke den afrikanske Befolkning gennem Indførelsen af Kristendommen og loylig Handel. Vi skulle ikke her drøfte, hvilket af disse to Midler, der turde vise sig som det mest civili-

satoriske; en Auctoritet som Dr. *Nachtigall* deler med flere den Mening, „at det indre Afrika bedst civiliseres gennem Handel“; men ethvert større civilisatorisk Foretagende i Afrika, hvad enten det gaar ud paa egen Fordel eller ikke, kan kun nyde god Fremgang, naar der gjøres noget klækkeligt for Udviklingen af Samferdsels- og Transportmidlerne, og Landet er for Øjeblikket, saa at sige, aldeles blottet for disse to Hovedvilkaar til at blive knyttet sammen med den øvrige Verden. Vi ville i det følgende dvæle ved Transportmidlerne i de Egne, der ligge en halv Snes Grader paa begge Sider af Ækvator.

De fleste af Læserne ville vide, at Mennesket hidtil har været Hovedtransportmidlet i det indre Afrika, hvilket er et betegnende Vidnesbyrd for det Standpunkt, Handelen og Omsætningen indtager. En Dragter bærer i Almindelighed 60—70 Pund. Vi have tidligere i dette Tidsskrift søgt at skildre nogle af de Vanskeligheder, som den rejsende i Afrika har at overvinde først med at samle en tilstrækkelig Mængde Dragere og derpaa med under Rejsen at holde sammen paa den ustyrlige Flok. *Baker* blev paa sin store Expedition til Landene ved Nilsøerne næsten bragt til Fortvivelse over ikke at kunne skaffe det tilstrækkelige Antal Dragere til Veje. Han skulde ved en enkelt Lejlighed saaledes bruge to tusende af disse Folk og maatte, da han ikke kunde opdrive saa mange, efterlade en stor Del af sin Bagage. Endelig fik han samlet fire hundrede Dragere, og deres Opførsel beskriver han saaledes: „De styrtede sig som forsultne Ulve over Dragterne for at faa fat i de letteste og bare dem uden at tage noget som helst Hensyn til Indholdet. Saadanne Folk ere kun skikkede til at slæbe Elefanttønder; de ødelægge al anden Bagage“. En Missions-expedition, der førte et lille Dampskib med til Nyassasøen, brugte otte hundrede Dragere, og den store Brüsselerexpedition, der efter flere Gjenfordigheder ifjor brød op fra Sansibarkysten med omtrent fem hundrede Dragere, kom i den største Forlegenhed og blev opholdt i omtrent fire Maaned, da 325 Mand deserterede med en stor Del af Bagagen, efter at man var kommen henimod tre Ugers Rejse ind i Landet. Sansibarkysten er, som man véd, bleven valgt til Udgangspunkt for en større Del af de betydeligere Expeditioner til de store Søers Lande, hvor der synes at være de gunstigste Vilkaar tilstede for Oprettelsen af Handelsforbindelser og Missionsstationer. Et, som det i Førstningen syntes, heldigt Forsøg paa at indføre den sydafrikanske Bøffelkarre paa en Strækning af Landet mellem Sansibarkysten og Tanganjikasøen blev derfor hilset med almindelig Glæde. Det skal imidlertid efter de seneste Efterretninger have vist sig,

at den for Heste og Hornkvæg saa farlige Tetseflue des værre har bragt dette Forsøg til at strande.

I Aaret 1861 vilde Engelskmanden *Petherick*, kjendt af sine Rejser i de øvre Nillande, bruge indiske Elefanter her; men han saa sig nødsaget til at tiltræde Rejsen, inden der kunde blive sendt Elefanter til Ægypten. Under det abessiniske Felttog i Aarene 1867—68 blev der brugt 44 indiske Elefanter. Den lille engelske Styrke førte iøvrigt følgende store Antal Dyr, af hvilke Broderparten var Lastdyr, med sig: 2538 Heste, 16,022 Muldyr, 1651 Ponier, 5733 Kameler, 1759 Æsler og 7071 Oxer. Elefanterne, der hver krævede to Mand til Pasning og Lødelse, gjorde fortrinlig Nytte i det vanskelige Terræn, hvor man belæssede dem med Dragter af indtil 1800 Punds Vægt, skjønt de ofte ledte Mangel og overhovedet bleve underkastede Forhold, der vare dem helt uvante. Af de 44 Elefanter kom de 39 velbeholdne tilbage til Indien, og der herskede kun én Mening om den gode Tjeneste, som de udholdende og sjældent kervillige Dyr, der ere lige saa flinke Bjærgstigere som Svømmere, havde ydet Expeditionen.

Petermann har altid været en varm Forsvarer af, at der burde gjøres Forsøg paa at indføre den indiske Elefant paa den afrikanske Skueplads, og, mærkelig nok, gjaldt det sidste Bidrag, der fra hans Haand tilfaldt hans „Mittheilungen“, og som findes i Hefte XI, 1878 af det nævnte Maanedskrift, Afrikas Undersøgelse ved Hjælp af Elefanter. Bidraget er kun kort; det laa paa hans Skrivebord, da han døde og danner Indledningen til Oversættelsen af et Brev, som Sir *Samuel Baker* i August Maaned ifjor havde modtaget fra en Ven i Kartum og som i sin Tid blev offentliggjort i Times. I dette Brev fandtes nemlig en lille, interessant Notits om fem asiatiske og én ung afrikansk Elefant, som *Gordon Pasja*, der er ægyptisk Guvernør med udstrakt Myndighed over de øvre Nillande, havde faaet sendt af Sted til Landet omkring de store Nilsøer. Den store afdødes sidste Betragtninger, der tilmed angik en Sag, som længe levende havde interesseret ham, fortjene at komme frem i ethvert geografisk Tidsskrift, og vi skulle til dem knytte de sidste Meddelelser, der ere komne os i Hænde om et Æmne, hvis Vigtighed maa være indlysende for enhver, der har fulgt vor Tids Opdagelsesrejser i det indre Afrika.

„Da „det tyske Selskab til Undersøgelsen af Afrikas ækvatoriale Egne“ blev oprettet for omtrent sex Aar siden,“ skrev *Petermann*, „gjorde jeg opmærksom paa Brugen af Elefanter, der spiller en saa stor Rolle i Asien og som lykkedes saa fortrinlig i det abessiniske Felttog. Mit Forslag fandt den Gang kun ringe Tilslutning, og de fremherskende Synsmaader fik et afslut-

tende Udtryk i et Foredrag, som Dr. *Bastian*⁵⁾ holdt i Februar 1875 i Berlin, et Foredrag, hvori han betonedes Omkostningerne, Elefantens „derst delikate“ Natur, Foder-vanskelighederne, Naturforholdene og Stammernes Jagt paa Elefanter som Grunde til ikke at bruge dette Dyr paa Opdagelsesrejser.

Hugo v. Koppenfels, der støtter sig til en sexaarig Erfaring i det vestlige Sydafrika, skriver i indeværende Aars (1878) Januar Maaned, at han i ét og alt bifalder mit Forslag om Brugen af Elefanter paa Rejser i Afrika, og at han af forskellige Grunde foretrækker Elefanter for Dragere. Han regner, at ti gode, oplærte indiske Elefanter i Anskaffelses- og Transportomkostninger kun ville koste omtrent tredive tusende Dollars eller det samme som tre hundrede Dragere. Til Fordel for mit Forslag taler imidlertid i endnu højere Grad den Omstændighed, at det første Forsøg med Brugen af Elefanter er faldet heldig ud. — Derefter følger en Oversættelse af det nævnte Brev fra Kartum, til hvis Indhold vi strax skulle komme tilbage.

Som man vil se, har *Petermann* paa et tidligere Stadium udtalt som sin Mening, at der burde gjøres Forsøg med at indføre oplærte Elefanter i Afrika, og han kom helt naturlig til denne Slutning ved at se hen til den endeløse Kjæde af Bryderier, som Dragerspørgsmaalet har voldt næsten alle Afrikarejsende uden Undtagelse. Brugen af Elefanter — disse Dyr angribes ikke af Tetsefluens — vilde nemlig gjøre det muligt hurtig at tilbagelægge Rejsen gennem de usunde Kyststrækninger, ligesom deres Evne til at svømme og til at bane sig Vej gennem Underskov — de saakaldte „Elefantveje“ ere undertiden blevne fulgte af de rejsende — vilde være af stor Vigtighed; endelig turde ogsaa Synet af Elefanter med Ryttere paa Ryggen indgyde de indfødte en høj Grad af Ærefrygt. Gjælder det at kæmpe med de indfødte, raader *Baker* til at pansre Elefanterne med tynde Staalplader eller Huder, der ere uigjennemtrængelige for Spyd og Pile. Saaledes pansrede Elefanter med bemandede Skyttekurve paa Ryggen ville være nindtagelige, bevægelige Fæstninger i mange Egne af det indre Afrika.

Vi komme nu til *Gordon Pasjas* Elefanter. For nogle Aar siden havde Kediven faaet fem indiske Elefanter til Gave, og da de ikke vare til nogen som helst Nytte i Kairo, foreslog *Gordon Pasja*, at man skulde sende dem og en ung afrikansk Elefant, der ogsaa var i Kairo, til Landene ved de store Nilsoer. Dyrene naaede lykkelig

og vel Stationen Dufli, der ligger ved Nilen under 3 $\frac{1}{2}$ Graders n. Br., hvor de nu bruges som Lastdyr. Rejsen var baade meget lang og paa sine Steder meget nøjsommelig; oftere svømmede Dyrene over Floder og Smaasoer med deres Vogtere paa Ryggen; de taalte godt Strabadser og Savn samt adlød deres oplærte Negervogtere lige saa villig som deres oprindelige indiske Vogtere, der gjorde et Stykke af Rejsen med. Som Hovedresultaterne af denne Rejse fremhæves: 1) den indiske Elefant kan leve i Afrika; 2) det er ikke nødvendigt at fodre den paa den dyre og omhyggelige Maade, som man i Indien regner for uundgaelig nødvendig, og 3) indiske Vogtere kunne undværes. Ifjor Efteraar stillede *Gordon Pasja* sine Elefanter til Raadighed for en engelsk Missions-expedition, der ad Nilvejen rejste til Kong *Mtesa's* Hovedstad i Uganda.

Det tidligere omtalte Brev til *Baker*, hvori den nævnte Elefantrejse omtales, indeholder ellers følgende *Passus*, som det vel er værd at tage med: „Den Afrikarejsendes Hovedvanskelighed er at skaffe sig dygtige Dragere; men hvem vil vel have dem nødvendig, naar man kunde faa femten til tyve Elefanter til sin Raadighed? Maaske er jeg lidt for indtaget for Sagen; men efter alt, hvad der foreligger, mener jeg virkelig, at Afrika ved Hjælp af indiske Elefanter kunde have været undersøgt for hundrede Aar siden. I ethvert Tilfælde har man Ret til at mene, at Elefanter for Fremtiden ville blive brugte under Expeditioner som den *Stanley'ske*, hvor Pengespørgsmaalet træder i Baggrunden.“

Ser man hen til den Nytte, Elefanten maa gjøre og har gjort anden Steds, kommer man uvilkaarlig til at spørge: Hvorfor tæmme de indfødte ikke den afrikanske Elefant? — Svaret herpaa forekommer mig at maatte blive, at Udviklingen i Mellemafrika i det hele har endnu ikke naaet et saadant Standpunkt, at man i nogen alvorlig Grad har trængt til Elefanten som Transportmiddel. Havde der virkelig været en saadan Trang til Stede, vilde de indfødte i en eller anden Negerstamme eller rettere Negerstat vel ogsaa nok have haft Sindrigheid og Taalmodighed — en Egenskab, som det for Resten skorter Negeren paa — til at tæmme Elefanten. Det at tæmme en Elefant er ellers en noget vidtløftig Proces, hvorved forud tæmmede Elefanter spille en saa vigtig Rolle, at man kommer til at tænke paa *Burtons* Ord, at „Elefantens Instinkt tit rækker lige saa langt som Negerens og flere Afrikabesøgendes Fornuft.“

Uden at ville give en Beskrivelse af den afrikanske Elefant skulle vi nævne, at den er et prægtigt Dyr, 8 til 12 Fod høj, samt større og kraftigere end den asiatiske Elefant, fra hvilken den væsentlig adskiller sig ved paa-

⁵⁾ *Bastian* blev af „det tysk-afrikanske Selskab“ afsendt til Vestkysten af Afrika i Egnen nord for Kongoflodens Munding.

faldende store Oren. *Livingstone* saa en Gang en indfødt i stærkt Regnvejrs krybe ind under en dræbt Elefants ene Ore og blive fuldstændig dækket af denne lille improviserede Hytte. I Afrika har næsten altid saa vel Hummen som Hammen Stødtænder, der ikke sjældent veje henimod 300 Pund Parret. *Speke* siger, at Elefanterne i Egnene syd for Victoria N'Yansa udmærke sig fremfor alle andre, og at nogle af dem have Stødtænder, der veje over 450 Pund Parret; i Asien mangle alle Hummer og flere Hammer Stødtænderne. En fuldvoxen Elefant er, nejagtig maalt, to Gange saa høj som Omkredsen af Forbenets Spor. En Elefantautoritet, *Sanderson*, der i en Aarrække for den engelske Regering har fanget og tæmmet Elefanter i Majsur og som staar i Spidsen for en lille Hær af indfødte Jægere, mener, at en fuldvoxen afrikansk Hanelefant med smukke Stødtænder i Indien vilde være 2000 Pd. St. værd, da de indfødte Fyrster kappes om at eje de bedste og skønneste Elefanter. Efter *Sandersons* Udsagn ere gamle Hanelefanter ikke vanskeligere at tæmme end Hummerne, og de ere mere lærvillige end yngre Dyr. Unge Elefanter, „en Tredjedel udvoxne, især Hundyr“, ere efter hans Erfaring vanskeligere at tæmme. *Sandersons* første Jemadar, en Art Formand, gav Kjøttet Skylden. „Er det ikke ligesom med Mennesket,“ sagde han, „hvor vilde dog ikke Kvinderne megen Ulejlighed i Sammenligning med Mændene, der altid ere medgjørige?“ — Jemadaren havde flere unge Koner.

I tidligere Tider har Elefanten levet over hele Afrika: men den er nu udryddet saa vel i Nordafrika som paa Kap og i andre Egne efterstræbes det herlige Dyr stærkt for Stødtændernes Skyld, at man ogsaa dér maa nære Frygt for dets Udryddelse. *Gordon Pasja* skriver saaledes: „Jeg har set de sørgelige Levninger af Tusender af Elefanter; det gjør et vemodigt Indtryk at se en Stabel Stødtænder og at tænke sig, at saa mange stolte Dyr ere bleve dræbte for en elendig Bunke Elfenbens Skyld.“ Elefanterne træffes undertiden i større Flokke. *Denham* saa saaledes en Gang ved Tsadspen 150 og *Barth* i samme Egn 98 Stykker; i Unyoro indtog *Speke* 100 Stykker, og *Livingstone* saa en Gang i den saakaldte

„Elefant-Sump“ ikke mindre end 800 Dyr, dog sikkert ikke som en enkelt Hjord.

Medens der for Øjeblikket ikke findes en eneste tæmmet afrikansk Elefant, i det mindste ingen, der gjør Nytte i Afrika — om der skulde opholde sig en eller anden tæmmet afrikansk Elefant i en zoologisk Have eller ved et Beriderselskab, vide vi ikke, og *Gordon Pasjas* afrikanske Elefant er et ungt Dyr — bleve tæmmede afrikanske Elefanter i Oldtiden brugte i Landene nord for Sahara. At dette er saa, kan man finde mange Vidnesbyrd hos de gamle Forfattere; til Overflod bemærkes, at man har gamle Mønter, hvorpaa man ser en tæmmet Elefant, og at det virkelig er den afrikanske og ikke den asiatiske Art, kan man se af de store Oren, som Elefanten har paa Mønten. Den her afbildede Mønt skriver sig fra *Septimius Severus* († 211 eft. Kr.).

Skjønt det saaledes er en rum Tid siden, at man tæmmede Elefanter i Afrika, synes det, som om man atter snart vil komme til at tage fat derpaa. Forskjellige sagkyndige Mænd have i den seneste Tid foreslaaet at tæmme afrikanske Elefanter, og man har villet faa Sultanen af Sansibar til at give sig af hermed: men denne Monark synes ikke ret at ville gaa ind derpaa. Han spekulerer nemlig i at faa en Jærnvej til det indre og mener, at tæmmede Elefanter ville kunne opsætte Anleget af en saadan. Imidlertid turde Sultanen skifte Mening; vi have set Forslag om at udsætte Premier for den første tæmmede afrikanske Elefant, og overhovedet bliver der jo Dag for Dag udgivet større og større Summer paa forberedende Skridt til Afrikas Civilisation. Penge maa der til for at tæmme Elefanter. Om Betydningen af disse som Transportmiddel i Afrika hersker der kun én Mening, og vi skulle slutte disse Bemærkninger med at haabe, at *Baker* maa faa Ret i at regne *Gordon Pasjas* indiske Elefanter som Medlemmer af „et nyt Missionselskab“, der nok vil opdrage dets vilde afrikanske Bøddre, naar det kommer i nærmere Berøring med dem.

Om Englands Magtstilling i det store Hav.

af **P. N. Nieuwenhuis**, Premierløjtnant i Artilleriet.

Da England, Havets Herskerinde, i forrige Aar stod i Begreb med at erklære Rusland Krig, troede man

naeppe, at denne sidste Magt med sin Flaade vilde kunne tilføje den engelske Handel stor Skade. Man antog i det